

Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW3.1)

1. Doel(en)

Doel van de maatregelen is de asielketen per direct en duurzaam te ontlasten en de instroom van asielzoekers in Nederland te verminderen. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan afspraken in het hoofdlijnenakkoord van 16 mei 2024, zoals uitgewerkt in het regeerprogramma van 13 september 2024, alsmede nadere afspraken over de uitvoering van hoofdstuk 2 van het hoofdlijnenakkoord en regeerprogramma waarover de Tweede Kamer bij brief van 25 oktober 2024 is geïnformeerd. Dit wetsvoorstel is onderdeel van een breder pakket aan structurele maatregelen en wetsvoorstellen, met als doel om meer bevoegdheden en maatregelen in te zetten om de asielinstroom te beperken, de enorme druk op de opvang te verlichten en daarmee de keten en de sociale voorzieningen duurzaam te ontlasten.

2. Beleidsinstrument(en)

Er is sprake van wetgeving als beleidsinstrument. Het wetsvoorstel bevat acht maatregelen om het asielsysteem per direct en duurzaam te ontlasten en de instroom te verminderen.

- 1) Allereerst beperkt dit wetsvoorstel de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd tot drie jaar;
- 2) De tweede maatregel houdt in dat niet langer verblijfsvergunningen asiel voor onbepaalde tijd worden verleend.
- 3) Ten derde worden de mogelijkheden verruimd om met name criminele – en daarmee veelal overlastgevende – vreemdelingen die niet (meer) rechtmatig in Nederland verblijven, ongewenst te verklaren.
- 4) Met het afschaffen van de voornemenprocedure bij de aanvraag van een verblijfsvergunning asiel wordt beoogd de Nederlandse asielprocedure zoveel mogelijk in lijn te brengen met dat van de andere EU-lidstaten;
- 5) Ten vijfde wordt de mogelijkheid uitgesloten dat nareizende ongehuwde partners en meerderjarige kinderen een afgeleide verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd krijgen;
- 6) Het wetsvoorstel introduceert verschillende instrumenten die de afdoening van opvolgende asielaanvragen moeten vergemakkelijken. Het eerste instrument moet onder meer voorkomen dat uitgeprocedeerde vreemdelingen uitzetting frustreren door (op het laatste moment) een nieuwe aanvraag in te dienen zonder dat sprake is van werkelijk nieuwe omstandigheden die de kans op een verblijfsvergunning asiel aanzienlijk groter maken.
- 7) Het tweede instrument om de afdoening van opvolgende asielaanvragen te vergemakkelijken, is een verwijtbaarheidstoets (het voorgestelde artikel 30a, eerste lid, onder f, van de Vreemdelingenwet 2000).

	- 8) Tot slot introduceert het wetsvoorstel de bevoegdheid een aanvraag als ongegrond af te wijzen in drie situaties waarin lidstaten volgens de Procedurerichtlijn mogen aannemen dat een vreemdeling zijn verzoek om internationale bescherming impliciet heeft ingetrokken of er impliciet van heeft afgezien.
3. a. Financiële gevolgen voor het Rijk	De financiële gevolgen van de in dit wetsvoorstel opgenomen maatregelen hebben vooral betrekking op de uitvoering, met name de IND. De totale kosten voor de IND worden geraamd op 1,5 miljoen euro structureel vanaf het moment van invoering en 600.000 euro incidenteel. De kosten voor DT&V komen op ruim 70.000 euro structureel. In de komende periode worden aanvullende uitvoeringstoetsen gedaan om de financiële (en uitvoerings) consequenties van de verschillende maatregelen voor de komende jaren goed in kaart te brengen voor de uitvoering in de keten. De kosten van de maatregelen voor onderhavig wetsvoorstel worden gedekt met de middelen op de aanvullende post voor de uitvoering asielmaatregelen. Er wordt gemonitord wat de daadwerkelijke effecten zijn voor de uitvoering. Binnen een jaar na de invoering zal een evaluatie van de daadwerkelijke kostenontwikkeling plaatsvinden en zal zo nodig bijstelling plaatsvinden van de benodigde middelen voor de komende jaren. Met deze maatregelen wordt ingezet op beperking van de asielinstroom en daarmee ook op beperking van de oplopende kosten voor de asielketen. Zie ook de Kamerbrief over de actuele situatie asielketen over het verwacht effect van de asielmaatregelen.
3. b. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren	Niet van toepassing, vooralsnog, geen financiële gevolgen voorzien voor maatschappelijke sectoren
4. Nagestreefde doeltreffendheid	Door het treffen van de genoemde maatregelen wordt het asielsysteem per direct en duurzaam ontlast en de instroom verminderd. Het kabinet verwacht met deze maatregelen, als onderdeel van het totale asielpakket, de asielketen en de sociale/maatschappelijke voorzieningen (zoals huisvesting, zorg, onderwijs en de Participatiewet) duurzaam te ontlasten.
5. Nagestreefde doelmatigheid	De regering verwacht dat de invoering van deze maatregelen, samen met het bredere pakket aan maatregelen, leidt tot een substantiële beperking van de asielinstroom. Als gevolg van de gehele inzet op grip op asielmigratie nemen naar verwachting de kosten en de benodigde capaciteit in de gehele migratieketen uiteindelijk af. De financiële gevolgen van de in dit wetsvoorstel opgenomen maatregelen hebben vooral betrekking op de uitvoering, met name de IND. De begrote kosten komen ten laste van de begroting van het Ministerie van Asiel en Migratie. De maatregelen dragen naar verwachting maximaal bij aan de beleidsdoelen.

	De maatregelen leiden naar verwachting tot meer (beroeps)procedures, meer werk voor IND, de advocatuur en de rechtspraak en (indirect) mogelijk tot langere procedures en overschrijding van wettelijke beslistermijnen. Het schrappen van de voornemenprocedure gaat verder leiden tot een verlichting in de bestuurlijke fase, maar zal tot uitgebreidere procedures in beroep leiden (en daarmee dus een verzwaring bij procesvertegenwoordiging en de rechtbank).
6. Evaluatieparagraaf	De voortgang en het effect van de maatregelen wordt onderdeel van de reguliere planning & controlcyclus van IND. Via het geldende sturingsmodel van Justitie en Veiligheid wordt dit gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Het wetsvoorstel is voor een reactie voorgelegd aan de IND, DT&V, Raad voor de rechtspraak (Rvdr), Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, het OM en de politie, met het verzoek om in het bijzonder aandacht te besteden aan de uitvoeringsaspecten. Het komende jaar wordt gemonitord wat de effecten zijn voor de uitvoering. In 2025 zal een evaluatie van de daadwerkelijke kostenontwikkeling plaatsvinden en zal zo nodig bijstelling plaatsvinden van de gevraagde middelen.